

Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Medlemsblad

Nr 2 Juni 2023 Årgång 31

Lördagen den 13 maj anordnade Nuckö delkommun en marknad på Mickogården. Ett första steg till samarbete mellan kommunen och oss. Vi hoppas på mer framtida samarbete.

Foto: Kent Blomberg

Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Adress Rickul/Nuckö Hembygdsförening
c/o Svea Johansson, Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN

Organisationsnummer 802016-5232

PlusGiro 55 68 81 - 1

IBAN: SE34 9500 0099 6034 0556 8811

BIC: NDEASESS

E-post info@rnhf.se

Hemsida www.rnhf.se

Uppgifter för medlemsinloggning:

Användarnamn: **medlem**

Lösenord: **rnhf2008**

Föreningen finns även på Facebook

Ansvarig utgivare Ingegerd Lindström

Redaktör Hans Ekman e-post haek@telia.com

Redaktionsråd Martin Wiberg, Lennart Ekman
och Ingegerd Lindström

Tryckt av Larsson Offsettryck, Linköping

Medlemsavgift 200:-, ungdomsmedlem (t.o.m.
25 år) 50:-

Annonsspriser 1/1 sida 1200:-, 1/2 sida 700:-,
1/4 sida 500:-, 1/8 sida 250:-

Nästa manusstopp den 15 augusti 2023

Styrelse

Ordförande

Ingegerd Lindström (Höbring), Levins gränd 3,
644 32 TORSHÄLLA, tfn 070-735 53 12,
e-post kokkas48@gmail.com

Vice ordförande

Carl-Axel Adelman (Rosta), Hästmossevägen 8,
147 71 GRÖDINGE, tfn 070-696 06 32,
e-post carl.adelman@telia.com

Sekreterare

Svea Johansson (Ölbäck), Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN, tfn 070-538 15 51,
e-post to.svea.j@gmail.com

Kassör

Anneli Blomberg (Höbring), Skogsfruvägen 57,
762 61 RIMBO, tfn 073-684 34 62,
e-post anneli.rimbo@gmail.com

Ordinarie ledamöter

Mats Bruce (Ölbäck), Hedemora, Olstorp,
635 37 ÄRLA, tfn 070-831 92 42,
e-post mats.bruce@emateq.se

Jan Stussare (Norrby), Stråkvägen 4,
184 51 ÖSTERSKÄR, tfn 070-791 81 63,
e-post jan.stussare@gmail.com

Kaisa Wikström (Ölbäck), Rökerigränd 9, 3 tr,
172 70 SUNDBYBERG, tfn 073-049 20 49,
e-post kaisa.wikstrom48@hotmail.com

Suppleanter

Lis Callenmark (Ölbäck/Spithamn) Terrängvägen 89,
129 48 HÄGERSTEN, tfn 070-854 92 92,
e-post lis.callenmark@hotmail.com

Lena Melin (Spithamn), Västerängsvägen 20,
185 39 VAXHOLM, tfn 073-806 78 02,
e-post lenamelin@telia.com

Föreningens ändamål

(citat ur stadgarna paragraf 2)

"Rickul/Nuckö Hembygdsförening är en kultur-
förening för dem som har sina rötter i Rickul/
Nucköområdet i Estland, eller av andra orsaker
känner ett intresse för området och dess historia.
Föreningen skall

- värna om och levandegöra det estlands-
svenska kulturarvet från Estland och Sverige,
både i bevarandet av historien, i nuet och i
framtiden;
- vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i
Sverige, samt informationsorgan i Sverige
och Estland;
- överföra till våra yngre de traditioner vi själva
mottagit och bevarat, samt idka annan här-
med förenlig verksamhet;
- bevara och förvalta föreningens fasta egen-
dom."

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Årsmötet	4
Hemvänderveckan	5
Nyheter från Estland	6-7
Livet på Johansgården i Höbring	8-11
På spaning i Göte Brunbergs fotspår efter den tid som flytt	12-15

Ordföranden har ordet

Ingegerd Lindström

Kära vänner!

Nu närmar sig den sköna sommaren igen. Tänk vad ett år går fort! Det här året kan vi kanske återgå till det liv vi hade innan pandemin. Det verkar som om folk har glömt bort tiderna då man var tvungen att isolera sig och när man drog sig undan om någon bara hostade lite.

Förra sommaren märkte vi av att pandemin inte helt var över, och att det var märkbart färre medlemmar som kom över till Hemvänderveckan. Vi hoppas givetvis nu på att fler vågar sig över Östersjön denna sommar så vi får återta våra goda traditioner.

Hemvänderveckan

I detta nummer av Medlemsbladet hittar ni programmet för årets Hemvändervecka. Vi hoppas ni kommer till Estland och deltar i alla aktiviteter.

Årets Hemvändervecka bjuder på ungefär liknande program som tidigare; kafédag på Mickogården, musikgudstjänst i Rosleps kapell, gemensam middag på Roosta och så vidare.

Nytt för i år är att Volmar von Taube har lovat oss en rundvandring runt Hove (Rickuls Herrgård) och att han berättar om sin släkts historia. Det tror jag kan bli riktigt intressant. Han bjuder också in oss till sin trädgård och ser till att vi får kaffe, te eller vatten att dricka till den matsäck som vi själva tar med oss!

Som vanligt blir det tovning på Mickogården och även en grillkväll där.

Glöm inte att anmäla er till de aktiviteter som fordrar en anmälan; middagen på Roosta och tovningen. De andra aktiviteterna behöver ingen föranmälan.

Mickogården

Vi kommer också att ha olika aktiviteter på Mickogården som ni kan se inne i tidningen. Man kan också

övernatta där. Övernattning är endast för medlemmar. Man kan också låna tvättmaskinen.

Birkas grundskola

Även i år fortsätter initiativet, av den nya rektorn, att lära barnen om den svenska tiden i Nuckö. I april var flera klasser åter i Gutans och röjde och snyggade till platsen där Klockargården och Klockarskolan legat. Ingrid Nyman Karlsson fanns på plats och berättade för barnen om sin familj som bodde just där.

I år är det 90 år sedan klockaren Johan Nyman dog. Man avslutade dagen med att lägga blommor och sätta ljus på Johan Nymans grav på Nuckö kyrkogård.

Förutom detta så har skolan, i samarbete med Aibolands museum, anordnat välgörenhetsevenemang, man har introducerat talharpan och estlandssvenskarnas folkmusik, presenterat Aibolands museum för barnen. I höstas ordnade man tillverkning av julkransar.

Medalj till rektor Belovas

Sveriges kungapar har nyligen besökt Estland, och då belönade man bland annat Nuckö gymnasiums rektor, Laine Belovas, med Nordstjärneorden av IV klassen för hennes arbete med att levandehålla det svenska språket och den svenska kulturen i Estland.

Vi gratulerar!

Från den 15:e till 19:e maj har gymnasiet en svensk vecka.

Min uppfattning är att man har ökat sitt intresse för svenskheten i Nuckö de senaste åren och det gläder oss alla. Det är ett viktigt kulturarv för dagens befolkning som bor i området nu, varav många har svenska rötter. Lika viktigt som för estlandssvenskarna som bor i Sverige.

Det är också viktigt att den lokala befolkningen och de nykomna sommarboende estlandssvenskarna lär känna varandra och på så sätt

flätar samman de båda kulturerna, som en gång var en och samma.

Nuckö delkommun har visat ett stort intresse att anordna evenemang på Mickogården vilket kan göra att både lokalbefolkningen och den estlandssvenska sommarbefolkningen kommer varandra närmare.

Lördagen den 13 maj anordnade kommunen en marknad på Mickogården så samarbetet har börjat.

Stipendier

Som tidigare år så kommer vi att dela ut fyra stipendier i år. Två till elever i grundskolan och två till elever i gymnasiet, som under året gjort stora framsteg i skolarbetet.

Kulturrådet i Estland

Kulturrådet bygger just nu en ny hemsida där estlandssvenskarna och deras kultur skall presenteras.

Sidan är inte klar ännu, men man kan ändå gå in och se bland annat kommande evenemang. Vad man vill ha på sidan är också berättelser av estlandssvenskar, på båda sidor om Östersjön, om hur livet var före kriget och hur livet blev efter flykten till Sverige eller kanske till andra länder. Först var deadline för berättelserna redan den 15 maj men nu har man förlängt tiden till den 20 augusti i år. Vi kommer att skicka ut Kulturrådets uppmaning med vårt nyhetsbrev, så läs gärna det och kom med din berättelse. Den behöver inte vara lång, max 1800 tecken vilket motsvarar knappt en A4-sida.

Om du vill titta på den nya hemsidan, gå in på www.visitaiboland.ee

Just nu finns bara texten på estniska men kommer även att finnas på svenska och engelska.

Till sist

Jag hoppas vi ses i Estland i sommar och att ni alla, var ni än är, får en riktigt skön sommar!

Årsmöte 2023 på Rågsveds Folkets Hus

Ordförande under de sedvanliga årsmötesförhandlingarna var Anne Schönberg, sekreterare Svea Johansson. Föreningens ordförande sen många år, Ingegerd Lindström, omvaldes för ytterligare ett år.

Foto: Adrian Förberg

Efter kaffepausen berättade först Margareta Hammerman, och sedan Maria Gilbert, om sina respektive minnen från flykten 1944 med båten Juhan.

Vi samlades på Rågsveds Folkets Hus, liksom förra året. I år var det cirka 53 personer som hörsammat kallelsen. På plats fanns även ett välfyllt bord med lotterivinster och det vackra lapptäcket som utlottades separat. Den lyckliga vinnaren av lapptäcket blev Lillemor Treiberg, och alla intäkter som vi fick av lapptäckets lotter går direkt in på kontot för hjälpbehövande i Nuckö som delas ut till varje jul. Tack alla ni som köpte lotter!

Efter de sedvanliga årsmötesförhandlingarna blev det kaffe med smörgås.

När vi hade druckit klart vårt kaffe och ätit upp smörgåsen bänkade vi oss för att lyssna till Margareta Hammerman, som berättade om flykten 1944 med båten Juhan. En mycket intressant historia som hon målade upp. Sedan berättade Maria Gilbert, som var 14 år vid flykten, om sina minnen från båtresan. Den var inte den allra bekvämaste förstod vi. Stort tack till Margareta och Maria som gav oss en mycket intressant föreläsning!

Tilläggs kan att valet av styrelse inte innehöll några nyheter. Samma styrelse som förra året sitter kvar. Den enda nyvalda var Martin Wiberg som valdes till ny ledamot i valberedningen.

Styrelsen tackar för förtroendet och skall göra sitt allra bästa för att leda föreningen genom ännu ett verksamhetsår!

Hemvänderveckan 2023

Som vanligt kommer vi att ha en Hemvändervecka i år. Vi startar lördagen den 8 juli och avslutar veckan den 14 juli.

Programmet ses nedan och kom ihåg att anmäla dig till det som behövs en anmälan för.

Lördag 8 juli klockan 11.00 till 17.00

Öppet kafé på Mickogården. Vi erbjuder kaffe med bröd, våfflor med sylt och grädde. Vi planerar bland annat en loppis och vi kommer att få lära oss estlandssvenska danser. Ingen anmälan.

Söndagen den 9 juli klockan 14.00

Musikgudstjänst i Rosleps kapell.

Klockan 18. Gemensam middag på Roosta. Grillmeny, kostnad 300 kr/vuxen, barn upp till 5 år gratis, barn mellan 6–12 år 140 kr. **Anmälan görs genom att betala** in till föreningens PlusGiro 55 68 81 – 1, senast den 28 juni.

Måndagen den 10 juli klockan 13.00

Strandfest på Ölbäckstranden med lekar och tävlingar för alla åldrar!

Tisdagen den 11 juli klockan 11.00

En rundvandring vid Rickul Herrgård, Hove. Wolmar Taube guidar oss runt och berättar om herrgården och sin släkts historia. Vi är inbjudna till hans trädgård så ta med en picknick-korg! Kaffe, te och vatten bjuds vi på! Ta gärna med en filt att sitta på ifall det inte finns tillräckligt med stolar och bord. Ingen anmälan behövs!

Onsdag den 12 juli klockan 10.00

Tovning på Mickogården. Anmälan till Inger Lindström, tfn 070-735 53 12 eller [kokakas48@gmail.com](mailto:kakas48@gmail.com). Pris 25 € som betalas på plats.

Om du har en önskan om vad du vill tova så hör av dig!

OBS! Detta är ett preliminärt program som kan komma att ändras. Om så blir fallet, kommer vi att meddela detta i ett nyhetsbrev!

Välkomna!

Torsdag den 13 juli klockan 9.00

Vandring 5 alternativt 11 km med start från Spithamns udde.

Vi samlas kl 9.00 på parkeringen vid udden med ryggsäck fylld med matsäck för en rast. Vi kommer att gå österut efter havet och bl.a besöka minnesstenen efter de svenskar som stupade vid en landstigning under ockupationen. Vi går i lugnt tempo så räkna med att den långa turen tar cirka 4 timmar. En del rangering av bilar kommer att behöva ske, då start och målplats för vandringen är olika.

Alla hälsas välkomna till en förhoppningsvis strålande vandringsdag av vandringsledaren Erik Johansson som kan nås på telefon +46 (0)70 658 25 08.

Fredag den 14 juli klockan 10.00

Besök på Aibolands museum.

Grillfest på Mickogården klockan 17.00. Föreningen bjuder på fika, grillkorv med tillbehör. Tillfälle att träffas och ha trevligt tillsammans.

Nyheter från Estland

Toomas Kabin

Riksdagsval med ny regering

Estland fick efter riksdagsvalet i mars en ny regering med premiärminister Kaja Kallas som fortsatt premiärminister. I den nya koalitionen ingår Reformpartiet 37 mandat (+3), Eesti 200 14 (+14) och Socialdemokraterna 9 (-1), vilket ger 60 av 101 parlamentsplatser. Oppositionspartierna i riksdagen är EKRE 17 (-2), Centerpartiet 16 (-10) och Fosterlandspartiet 8 (-4) motsvarande 40 platser. EKRE har inte godtagit valresultatet, de anser att den nya regeringen inte är laglig. Regeringen har aviserat åtskilliga skatteökningar för att komma till rätta med budgetunderskottet. Momsen kommer att öka från 20 till 22 procent. Därutöver introduceras en fordonsskatt. Oppositionspartierna med EKRE i spetsen inledde i maj en förhållningstaktik i riksdagen med krav på att en del av reformerna dras tillbaka.

Kungligt statsbesök

Det svenska kungaparet avlade ett statsbesök till Estland första veckan i maj. I Tallinn träffade man president Alar Karis och premiärminister Kaja Kallas, man besökte Gustav Adolf gymnasiet och en ny utställning i Nikolaikyrkan med verk av renässanskonstnären Michael Sittow. I kyrkan fanns bland annat ett av Sittows altarskåp som tillhör Bollnäs kyrka. Drottningen besökte kompositören Arvo Pärts centrum och ett barnhem, kungen talade vid ett estniskt-svenskt affärsseminarium på hög nivå. I Tartu tog universitetsrektorn och borgmästaren emot. Man hann även ett besök på Estlands Nationalmuseum. Det senaste svenska statsbesöket ägde rum 1992. Därefter har kungaparet och medlemmar ur kungafamiljen avlagt ett flertal besök i Estland. I delegationen ingick försvarsminister Pål Jonson, utrikesminister To-

bias Billström samt bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell.

Kraftgång för ekonomin

Swedbank noterar en ekonomisk nedgång i Estland för andra året i rad. För 2023 räknar man med att BNP minskar med 0,8 procent, 2023 förutses en uppgång med 2,3 procent.

Den minskade köpkraften slår mot konsumtionen med sjunkande efterfrågan som följd. Landets export har minskat på grund av höjda löne- och råvarupriser. Arbetslösheten beräknas uppgå till 6,8 procent men kommer att minska nästa år. Årets inflation beräknas hamna på 10 procent i år och på 4,3 procent nästa år.

Rekordpris för konstverk

Målningen Capri av den estniske modernisten Konrad Mägi (1878–1925) såldes nyligen för 473 000 euro vid en auktion i Tallinn. Detta är nytt rekord för estnisk konst. 2021 gick ett av Mägis verk för 370 000 euro på Bukowskis i Stockholm. Mägi, som bland annat verkade i Paris, räknas som Estlands störste konstnär.

Säkerhetspolisens årsrapport

KAPO, Estlands säkerhetspolis skriver i sin årsrapport att ryska FSB försöker värva ukrainska flyktingar i Estland, dels genom hot, dels genom betalning. Därutöver uppmärksammas islamistiska terrorister, med smuglingsförsök för att kringgå ekonomiska sanktioner mot Ryssland samt en ökning av ryskt och kinesiskt spioneri.

Utbrändhet

En nyligen utförd studie av jobbportalen CV online visar att 78 procent av alla arbetstagare har upplevt stress de senaste sex månaderna och att 72 procent känner sig utbrända. Upplevd stress har ökat med sju

procent sedan senaste mätningen 2021. Trots att 35 procent av arbetstagarna säger sig uppleva mycket goda relationer till sin arbetsgivare och lika många anser sig ha goda relationer, upplever enbart 14 procent att de får förståelse för sina problem.

Nytt flygbolag

Det statliga estniska flygkonsortiet Nordica/XFLy har tillsammans med Lufthansas dotterbolag Condor bildat Marabu. Bolaget kommer huvudsakligen att rikta in sig på chartertrafik från Tyskland till olika semesterdestinationer men med anslutningar från Tallinn till Hamburg och München. Marabu startar med tre Airbus 320 varefter flygplansflottan kommer att utökas efterhand.

Ökad HBTQ tolerans

Över hälften av invånarna i Estland tycker att samkönade partnerskap är ok, vilket är en ökning med 6 procent i jämförelse med den senaste mätningen 2021. Stödet låg på 34 procent år 2012. I åldersskiktet 20–29 år är stödet 75 procent. Över hälften av alla accepterar adoption bland samkönade. Samkönade partnerskap är tillåtna i Estland, men parlamentet har länge diskuterat tillämpningsföreskrifter. Diskussionerna har även varit många och långa kring definitionen av äktenskap mellan man och kvinna samt olika samlevnadsformer.

Polarpriset till Arvo Pärt

Det prestigefyllda Polarpriset som en gång instiftades av Stickan Andersson tilldelades i år bland annat Arvo Pärt. Pärt är idag världens mest spelade nu levande kompositör. Pärts verk Spiegel im Spiegel räknas bland världens 100 främsta kompositioner de senaste 1000 åren.

Rysk kritik mot Putinplakat

Ivangorods polis bad i maj Narvas

myndigheter ta ner ett Putinfientligt jätteplakat som fästs på en av Hermannsborgens murar i Narva. Den vetter mot Ivangorod och den mäktiga ryska medeltidsborgen. På den ryska så kallade segerdagen den 9 maj arrangerades en konsert vid foten av borgen för att hylla Ryssland. Scenen var riktad mot Estland och tillställningen följdes av ett stort antal begeistrate Narvabor. Vid de senaste riksdagsvalen i mars röstade ca en tredjedel av Narvas medborgare på Rysslands- och Putinvänliga partier.

Öppet på Mickogården

Tisdagar mellan klockan 11.00 till 15.00 från och med den 27 juni till och med 1 augusti. Undantag tisdagen den 11 juli då det är Hemvändarvecka.

Kom och ta en fika och kanske låna böcker från vårt lilla bibliotek! Kanske träffa vänner och få en pratstund.

Välkomna!

Adressändring?

Om du flyttar till en ny adress, meddela adressändringen till föreningen med ett mejl till info@rnhf.se eller direkt till den registeransvariga Brita Wiberg, tfn 070-697 48 28, e-post brita.wiberg@gmail.com. Meddela även om du har ändrat din e-postadress, så kvarstår du som prenumerant på Nyhetsbrevet.

Mickogården sommaren 2023

I sommar kan vi erbjuda några extra tjänster på Mickogården.

Endast för medlemmar!

Övernattning i "bastuhuset" till självkostnadspriset 250 kr/natt. I priset ingår tillgång till köket, dusch, toalett och tvättmaskin. Köket är fullt utrustat.

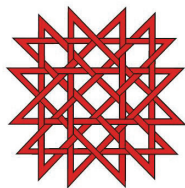
Medtag egna lakan/örngott och handdukar. Övrig sängutrustning finns. Om man inte har möjlighet att ta med egna lakan kan man hyra extra för 100 kr/person.

Städning efter avslutat besök måste göras av gästen!

Tillgång till tvättmaskin. Den som inte har egen tvättmaskin har möjlighet att låna tvättmaskinen på Mickogården för en summa av 50 kronor. Medtag eget tvättmedel.

Bokning av övernattning och lån av tvättmaskin görs till

Ingegerd Lindström, tfn +46 70 735 53 12
eller per e-post: kokkas48@gmail.com

Rannarootsi Muuseum Aibolands Museum

Program 2023:

3 juni kl. 12-14

Stor talharpakonsert, rökt näbbgädda, kafé vid Aibolands museum.

7 juni kl. 18

Folkmusikkonsert och kafé vid Aibolands museum. Musik av Leik och Andre Maaker.

1 juli kl. 12-15

Hapsal-Nuckö sjödagar.

5 augusti kl. 12-15

Gamla hamnens marknad, rökt fisk vid Aibolands museum.
Levande folkmusik av Stensöta.

7 oktober kl. 12-15

Gamla hamnens marknad vid Aibolands museum.

Välkomna!

Adress: Sadama 32, Haapsalu

Info: tfn: +372 47 37 165, info@aiboland.ee, www.aiboland.ee
ÖPPET: 1 maj-31 augusti, tisdag-lördag kl 10-18, söndag och måndag kl 10-16.

1 september-30 april: tisdag-lördag kl 10-16.

Söndag-måndag STÄNGT.

Livet på Johansgården i Höbring - del 1

Mathias Pelmas

Min far Anders Pelmas köpte Johansgården, nummer 54, av baronen Gustav von Taube den 25 mars 1906. Gustav von Taube ägde Rickuls herrgård (på bygdemål Hove). Priset var 1 300 ryska rubel, vilket var mycket pengar på den tiden.

Arealen var 45 hektar. Gränsen låg vid landsvägen mellan Hapsal och Reval (Tallinn). Det var tio svenska mil till Tallinn, som efter ryska revolutionen blev Estlands huvudstad. Till staden Hapsal var det tre svenska mil hemifrån.

I början var åkerjorden endast 4,5 hektar men under 20-talet utökades den till 8 hektar. Huvuddelen var ängs-, betes- och skogsmark, men även någon mossmark. Nackdelen var att ägorna bestod av fem olika delar. På gården hade vi två hästar, 5–6 kor, 15 får, en bagge, två grisar, 20 höns, en hund och en katt. Ibland hade vi också ett par oxar, som användes vid plöjning av åkarna. Det var lätt att använda oxar som drog plogen. Fårorna blev raka.

Höbringån rann tvärs genom ägorna. Den hade grunda och djupa ställen. Vattnet var rent och avståndet till ån från husen var endast 500 meter. I ån fanns kräftor och lake och på våren nejonögon i grupper. Under sommaren badade vi i ån. I början på hösten tvättade kvinnorna fåren i ån och under sommaren kunde hästar och kor vara på bete där och törsten släckte de med åvatten. I augusti brukade vi fänga kräftor i ån. Vi fångade bara de stora kräftorna och släppte tillbaka de små så de fick växa till nästa år.

Byggnader

Huset bestod av ett boningshus med ett stort rum, två kammare, kök, förstuga och en veranda.

Boningshuset bestod av timmer med sjutums väggar. I stora rummet fanns bakugn med spis och i vänstra delen av rummet en varm mur med

Anders Pelmas, Höbring Johans, med familj 1922. Stående från vänster: barnen Edvard, Herman, Maria, Mathias, och Alexander. Sittande: döttrarna Rosalie och Amanda, Anders, modern Kersti f. Kemberg, hustrun Lena f. Ruberg, och dottern Helene.

spis i köket.

Ladugården och stallet var ihopbyggda. En brunn med pump fanns i stallet. Hö och halm förvarades på vinden.

Logen var en fristående byggnad i två delar: en för sädtorkning och en för tröskning. Torkhuset (rian) hade egen ugn som eldades med ris och några vedträn. Till varje handtröskning behövdes två lass rågnekar (kärvar) som torkades i rian, 1,90 meter högt över golvet, under natten. Om nekarna var fuktiga vid intagningen behövdes längre torktid.

Rian var 12 meter bred och 14 meter lång. Logen var 12x13 meter. Huset hade timmerväggar, cementgolv och halmtak.

Bastun var en fristående byggnad med två avdelningar. Den hade egen ugn och kullerstenar ovanför eldstaden. En fyrkantig glugg ovanför laven i väggen var rökutsläppet.

Bastun eldades med ved, som regel året om varje lördag. När det var för kallt blev badet ibland inställt. Förrummet hade egen eldstad med innmurad gryta som rymde 70 liter. En brädvägg ovanför grytan halverade den så att man kunde ta vatten ur grytan både från bastusidan och från svalrummet.

Björkkvistar bands två veckor före midsommar när löven var lagom stora. Årsbehovet var 90 kvasstar. De förvarades på vinden. Två kvastar gick åt till varje lördagsbad.

Gårdsbrunnen låg mellan boningshuset och bastun – cirka 15 meter åt vartdera hållet. Brunnsvattnet var klart och kallt. Djupet till vattenytan från marken var bara 1,2 meter. Under sommaren kylde mjölken i brunnen och jätten förvarades i flaska på snöre nedsänkt i brunnsvattnet.

Personer på gården

På gården fanns farmor Kersti, min

far Anders och mor Lena samt barnen Maria, Herman, jag Mathias, Alexander, Eduard, Rosalie, Helene och Amanda.

Allt arbete utfördes av den egna familjen. Vid enstaka tillfällen anlätades extrafolk. Alla handredskap, utom liar, tillverkade vi hemma för eget bruk.

När så maskiner började användas i jordbruket i mitten på 1920-talet behövdes det inte mer så många personer på gården. Därför började utvandringen till Amerika och Kanada. Mina syskon Maria och Herman reste till Amerika och många andra från byns gårdar for också över dit.

Kosten

Kosten bestod vanligtvis av rågbröd, vetebröd, korngrönsgröt, olika soppor såsom kött-, kål- och mjölksuppa (vahl), potatismos, grynvälling, kokt potatis med stekt fläsk, mjölk och smör. Även fisk, vanligast var strömming och rödspätta (vi kallade den flundra). Rödspättan fängade vi själva från slutet av juli till början av augusti. Den röktes i bastun och förvarades i magasinet (spikarn).

Strömmingen köptes ibland från Finland i träkaggar. När man började fänga islandssill – både billig och god – i Estland, blev det mest sill till måltiderna.

Brödet bakades i regel en gång i veckan, ofta blev det 10–11 stora rågbröd. Ett bröd vägde normalt 4–5 kg. Om brödet tog slut under fredagen, lånades ett bröd från granngården. På lördagen bakades sedan mera bröd så att lånet kunde återlämnas. Till helg och söndagar bakades vetebröd, som vi kallade kakobre.

Vid bak användes tre redskap:

Grolok, en 1,5 tums bräda med 2 meter långt träskäft.

Kåsstånge (första å kort, andra å långt). Det var en färsk ung tallriskvast fastbunden på ett 2,5 meter långt träskäft. För att den inte skulle brinna upp vid sopning av ugnshäl-

len doppades den i kallt vatten.

Grichla (betoning på i), en en-tums bräda med träskäft. Med grichla togs brödet ur ugnen. När brödet hade svalnat bars det ut och lades i bakse eller i spikarn.

Jordbruket

Jordbruket var treskift: en tredjedel råg, en tredjedel potatis, korn, vete och havre samt en tredjedel i träda (dingelånd). Rågen såddes vanligtvis i augusti, omkring den 20–27. På våren – i maj – såddes vete, korn, havre, lite sommarråg samt linser. Potatis sattes i slutet av maj. Lin såddes för husbehov, också i maj månad. Hampa såddes på en liten plätt under första världskriget.

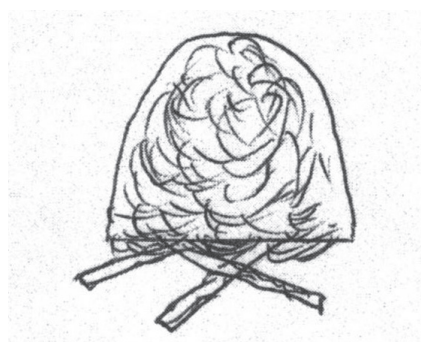
Hötiden

Hötiden började ibland en vecka före och ibland en vecka efter midsommar, beroende på gräsväxten, och varade till slutet av juli. Det var en arbetsam tid.

Slätterdagen började vid sextiden på morgonen. Klockan 9–10 var det frukost, därefter jobb 10–13. Mat halv två, vila och sedan jobb till 17 eller 18. Dagarna var långa och liarna skulle skarpslipas igen till nästa dag.

Var det fyra slätterpersoner tog var och en ett avsnitt på 20–25 meter. Alla fyra i bredd avvercade 80–100 meter slättervall.

Efter några dagars slätter fick höet torka. Sedan räfsades det med träräfsor till vålmor (strängar på estlandssvenska – långt ä). Av vålmorna gjordes, med vissa avstånd, lagomstackar. Vi kallade dessa för häisåta på estlandssvenska. Det såg ut så här:

Under detta lades tre björkruskor med stamänden utanför. Var höet torrt spändes hästen för och släpade det till höladan. Var det rikligt med hö, som inte rymdes i ladan, fick man göra höstack. Den hade en trästång i mitten och var hårt tilltrampad.

På vintern kördes höstacken hem med släde.

Skördetiden

I början av augusti var rågen mogen att skördas. Verktyget var lie.

Rågen bands i lagom stora nekar. Av nekarna gjorde vi stackar. En nek lades på toppen som regnskydd. Kornet och havren hässjades och hade bra regnskydd.

Till tröskning tog vi in två lass rågnekar som kördes in i logen. De togs genom dörren in i rian, staplades 1,8 m högt från golvet och torkades en natt i den varma rian. Tidigt nästa morgon togs nekarna undan för undan ned, slogs med axen emot en bänk eller vägg och slängdes därefter genom dörren in i logen. Där breddes de ut, axända mot axända, i två rader över loggolvet.

Slagan användes till tröskning. Slaga av ask – böjd i 45 graders vinkel med smaländen upp. Så gick det åt fyra personer två gånger på varje halva av nekarna med slaga. Det var varmt och svettigt arbete för familjen hela förmiddagen. Långhalmen behövdes till halmtak. Därefter upprepades samma jobb tills all råg var tröskad. Kornet torkades också i rian, så även havren. Innan tröskmaskinerna kom användes hästar till att trampa kornet och havren i logen. Vetet torkades i rian och tröskades med slaga. Vinden användes för att skilja råg, korn och havre från agnar. Logdörren öppnades på båda sidor. Ett såll bands upp lagom högt. I sållet lades kornen. Så skakades sållet i blåsten. Kornen bildade en kon av säd, som togs bort och lades i säckar.

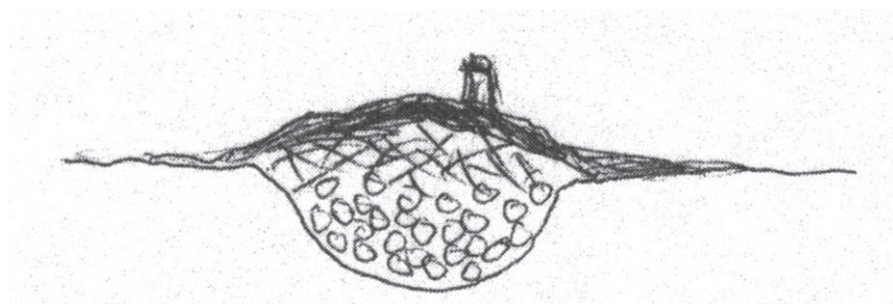
När så maskinerna började an-

Fortsättning på nästa uppslag

vändas för tröskning underlättades arbetet på gården betydligt. För att få långhalm fick man fortfarande tröska en del råg för hand.

Under sista veckan i augusti såddes i regel vinterråg för nästa år. Sedan kom potatisupptagning under två veckor för hela familjen. Det var ganska arbetsamt. Fårorna klövs med årder som drogs av hästen. På så vis var det lättare att plocka potatisen.

Kål, kålrötter och morötter samt rovor till djurfoder odlades likaså för vinterbehovet. Var det riklig potatisskörd lades potatis, som inte fick plats i källaren, i mila på åkern. Milan gjordes så här:

Allt utearbete var avslutat nu. Magasinet innehöll spannmål för folket. Halm och hö fanns på vinden och i lador för djuren. Arbetsbehovet för folk och få var gott.

Slakt

På Johansgården var vi elva personer, så det behövdes kött i stora mängder för vintern. Ett nötkreatur slaktades, likaså en gris på 75–80 kg, samt 7–8 får. Köttet styckades och saltades i stora kar. Efter 7–8 veckor togs köttet ur saltlaken och sköljdes med kallt vatten. Därefter röktes det i bastun i god tid till jul. En del av grisköttet användes till människoföda. Tarmar till korvskinn, grisfötter, lever, njurar, inälvor kokades eller stektes och användes till mat.

Det rökta köttet förvarades i kalla magasinet under vintern. Vid behov togs kött och kokades. Vi kunde också äta rött kött okokt, li-

kaså åt vi unga rått, salt fläsk. Det smakade gott när man var hungrig.

Efter allt detta jordbruksarbete blev det något lugnare för gårdsfolket. Nu liksom delades arbetet mellan män och kvinnor. Männen högg ved till husbehov men även björkved, som skulle säljas för att vi skulle få pengar. Även sågtimmer såldes. På våren gav också potatisförsäljningen inkomst. Sommarveden var huggen och sågad tidigt på våren. När snön täckte marken användes släde för timmer- och hötransport. Alla redskap tillverkades och reparerades hemma på gården, liksom fönsterbågar, stolar, sängar, byrår, räfsor samt slädar och vag-

nar. Endast en del smidesjobb, som hästskor och liar fick man överlåta åt smeden.

Linberedning

Av linet vävdes tyg till sänglinne och linnebyxor för sommaren. Hampan hade längre tåg och därför slogs rep av den. Hampa såddes inte efter 1920.

Linet och hampan rycktes upp för hand, bands i lagom små runda knippen, varav man gjorde en större bunt. Sedan kördes linet ned till ån tillsammans med hampan och sänktes i vattnet. Stockar lades ovanpå så att allt kom under vatten.

Efterhand provade man om tågen började lossna. Därefter togs linet upp ur ån och breddes ut på marken för att torka i solen. När det hade torkat lagom, bands det till större buntar som sedan torkades i rian. I Sverige torkades linet i linbastu.

Så kom då en jobbig tid för kvin-

norna att bråka linet (brotta lin med broto). Broto var redskapet som man bråkade linet med för hand. Broto bestod av en krokig trädstam med rotända. Den hade två urholkningar, i vilka ett lock tillslöt på längden. Locket var fäst med träbult i bakänden och hade handtag framtill. Man tog en handfull lin, lade det emellan, lyfte locket upp och ned tills stjälken hade släppt från tågen. Därefter kom nästa fas, som kallades skäktning (vi sade att svinga på estlandssvenska).

Redskapet, som användes, var av björk eller lönträ med skarp kant nertill. Moment tre var häckling. Redskapet, häcklan, var en bräda med vassa tinnar i fyrkant i båda ändar. Häcklan bands stadigt på en bänk och det skäktade linet drogs för hand över häcklan. På det viset fick man två produkter lin, en findel och en sämre del blånor. Av linet spann kvinnorna garn under hösten. Därefter vävdes linneväv. Av väven syddes lakan, nattlinne samt linnebyxor för sommarbruk. Av blånor spann lite grövre garn som användes till snören eller rep.

Kvinnoarbetet

När fåren var klippta och all ull uppsamlad hade kvinnorna mycket arbete. Ullen kardades för hand och spann på spinnrockar. Hälften användes för hemmabruk och hälften kördes till staden Hapsals ullspinneri. Vid spinneriet blev ullens spinnen till förgarnsruddar som var anpassade till spinnrocken.

Linet spann kvinnorna även på spinnrockar. Var matlagningen avklarad för dagen var det dags att spinna både ull och lin till garn, som sedan vävdes på vävstol hemma. Linneväven lades ut på snön i solen att blekas på våren. Därefter syddes linneskjortor, linnebyxor och lakan till husbehov.

Ylleväven körde vi in till Hapsals färgeri, som låg 25 km från Johansgården men endast tre km över Hapsalviken. Efter någon vecka

hämtades väven. Den var nu slät och fin, färdig att sys till kostymer. Skräddaren togs hem till gården för att sy kostymer åt männen. Vi var fyra pojkar plus far, alltså fem personer som behövde skräddarsydda kläder. Det hände nu också att väven inte räckte till alla fem. Därför fick vi komma överens vilken av oss som fick lov att vänta på nästa väv.

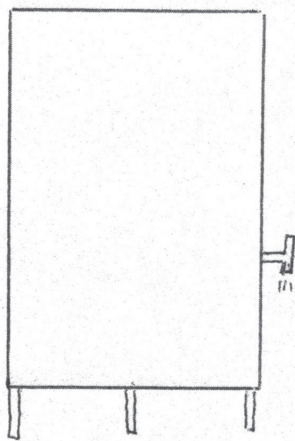
På hösten togs skomakaren hem till gården. Skor behövde många av oss. Skinn och läder var anskaffat i god tid. Alla kunde inte få nya skor nu heller, så några av oss barn var glada när de gamla var lagade. Vi var ju åtta barn.

När det gällde varma pälsar för vintern bereddes fårskinnen av min bror Alexander. Ullsidan låg inåt och släta vitsidan utåt. Fårskinns-pälsarna var varma, liksom de tjocka yllestrumporna i de mjuka mockasinerna, som vi kallade för skuar (långt u). Dessa tillverkades av mjuk kohud av vår far.

Bryggning av öl

Vid mårtens tid var i regel jordbruksarbetet avslutat. Nu var tiden inne att brygga öl.

Maltberedning:

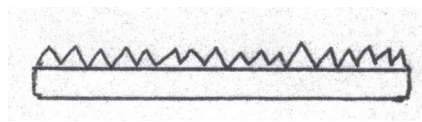

Kornet lades i blöt i två 200-liters tunnor av trä. Efter en vecka hade kornet svällt och kändes mjukare. Vattnet silades av och tunnornas korn lades in i rian och breddes på golvet i ett cirka åtta centimeter

tjockt lager. Rian eldades varm och maltet fick ligga och gro. När vita groddar började växa klumpades maltet ihop. Därför måste man smula sönder klumparna med fingrarna. Det fick heller inte mögla.

När så maltet kändes lagom torrt och moget lades det i torra trätunnor och förvarades i sädesmagasinet (spikarn). Sedan tog man malt och malde det vid kvarnen. Till 80 liter öl tog man 50 liter malen malt och blandade det i ektunnan med vatten och hackad potatis samt med kort skuren långhalm, cirka en tvärhand, 8–10 cm, lång. Maltdegen måste skyddas från att fastna vid ugnens tegelstenar (hällen). När ugnen var eldad varm, rakades kolen ut och hällen sopades ren med en blöt tallriskvast. Sedan skyfflades maltdegen in i ugnen.

I en timme bakades maltdegen och under tiden värmdes vattnet i 70-litersgrytan till 90 grader. Enris lades i så att vattnet skulle få brun färg med enris smak. Samtidigt sköljdes också jäskaret rent och sattes på plats i bakse, ett vidbyggt rum till köket. Där fanns en tunna med tappkran för maltdegen, placerad 40 centimeter från golvet. Jäskaret och tunnan rymde 200 liter var. Humle kokades i köket i en av grytorna. Humlen växte längs trästänger bakom bastun. För att inte ölet skulle surna i jäskaret hälldes humlevatten i efter smakprov av husbonden. På botten av mäsktunnan lades först krunträd som såg ut så här:

Krunträd av ek användes alltid vid bryggning av öl. De lades kors och tvärs på botten i mäsktunnan. Ovanpå lades sedan skuren långhalm och ovanpå denna varma enriskvistar, som togs ur bastugrytan. På enriset lades ett nytt lager långhalm och över dessa lager lades

spännpinnar (träpinnar av en) tvärs över underlaget, vilket höll allt på botten.

Nu togs maltdegen ur ugnen och lades i tunnan, som regel $\frac{3}{4}$ högt. Därefter hölls hett enrisvatten i.

Sedan fick det stå minst en timme innan man kunde tappa baljan med en fin stråle från specialkranen. Det var hett och mycket sött. Efter avsvulningen hälls det i jäskaret. Lika mycket vätska som silades ur mäsktunnan fick man också fylla på. Mäskan fick inte bli torrlagd upptill. Ju mer som silades av, desto magrare blev den avtappade vätskan (vi kallar det värta, kort ä).

När så önskad mängd var i jäskaret fick det stå tills jäsningen började. Ingen jäst behövde tillsättas, ty jäskaret innehöll erforderlig mängd jäst. Jäsningen började långsamt men tilltog allt häftigare med stora blåsor och skum. Ölet fick jäsas tills skummet började sjunka. Sedan var det dags att fylla det på ankare. Det var ett mustigt och starkt öl, till exempel gjorde 1 liter varje människa knäsvag.

Anders Pellmas var en god och kunnig ölbryggare på Johansgården. Öl bryggdes i regel till helger, barndop, bröllop samt till vårbruket när det behövdes extra arbetshjon.

I mäsktunnan lades surdeg i mäskan. Varmt vatten hälls på och det hela fick stå orört en tid. Efter smakprov av husmor hade familjen på gården svagdricka en lång tid under sommaren.

*Berättelsen om
Livet på Johans-
gården fortsätter i
nästa nummer av
Medlemsbladet!*

På spaning i Göte Brunbergs fotspår efter den tid som flytt

Lennart Ekman

Del 1

Göte Brunberg kom jag att träffa fysiskt endast någon enstaka gång. Däremot umgicks vi en del per telefon och mejl, speciellt under det sista halvåret av Götes levnad. Vår kommunikation gällde ett par privata släktfrågor, ett antal artiklar i Medlemsbladet samt några andra ämnen. Man kunde ställa nästan vilka frågor som helst om den estlands-svenska bygden och dess historia till Göte, och han hade antingen svar direkt eller tog snabbt reda på svaret.

När jag vid ett besök vid Rickuls gamla bönehus i augusti 2021 till min förvåning upptäckte att fastigheten befann sig under renovering efter att ha stått tom och öde under så många år, och när jag dessutom vid ett återbesök i april 2022 blev inbjuden av bönehusets ägare att inspektera renoveringsarbetena såväl exteriört som interiört, blev jag inspirerad att skriva en liten artikel om bönehusets historia i Medlemsbladet.

När jag berättade detta för Göte var det något som han direkt tänkte på, entusiastisk som alltid. Idérik som han också var föreslog han dessutom att man borde expandera detta ämne till att även omfatta en översikt över samtliga bönehus som

funnits i bygden liksom något om församlingslivet och om de predikanter som varit verksamma där.

Detta var något som jag i min tur tyckte lät spännande, och så började vi samla på oss underlag för detta. Göte fick fram en del skriftligt material och fotografier som han tagit själv, och även jag lyckades via min kontakt med ägarna till Rickuls bönehus komma över ett par artiklar och dessutom några gamla foton utöver vad som hittades i föreningens bildarkiv. Göte och jag planerade att tillsammans skriva en artikel på detta tema.

Någon gemensamt skriven artikel blev det nu inte, men jag tyckte efter Götes bortgång att det insamlade materialet var alltför värdefullt för att bara lämnas därhän, varför jag beslutade att själv skriva något. Underlaget var dock så pass omfattande att jag fann det svårt att få med allt i en enda artikel. Resultatet blev därför två artiklar, den i septembernumret 2022 av Medlemsbladet med fokus på Rickuls bönehus, dvs själva byggnaden, samt en artikel som efterhand visade sig bli så pass lång att den behövde uppdelas i tre, eller eventuellt fyra delartiklar. Den första sammanfat-

tar kunskapsläget avseende samtliga bönehus i Rickul-Nucköbygden och baseras till största delen på Kent Blombergs byggnadsinventeringar i bygden. Den andra delartikeln handlar om verksamheten i dessa tidiga frikyrkoförsamlingar, men redovisar även en del biografiska uppgifter om några av de mest framträdande predikanterna, medan den tredje (och eventuellt fjärde) delartikeln beskriver vad som skedde med det andliga livet under den sovjetiska tiden. Del 1 publicerades i Medlemsbladets decembernummer 2022 och del 2 i marsnumret 2023. När den sista (eller de två sista) artiklarna publiceras är ännu inte bestämt. Jag beklagar djupt att inte Göte kunde delta i skrivandet av dessa artiklar. Säkerligen hade han med sina omfattande kunskaper samt oförtröttliga entusiasm och idériakedom tillfört mycket utöver det underlagsmaterial och de goda råd han ändå hann bidra med.

I de sista mejlväxlingarna som jag hade med Göte i början av sommaren 2022 råkade vi även komma in på ett par bygdehistoriska detaljfrågor som berör Bergsby. En orsak till detta var att vi i samband med insamlandet av material till de ovan

Figur 1. Interiörbild från Rosleps kapell 1935 med Johan Klingberg den äldres kombinerade altare och predikstol. Till höger har det svartvita fotografiet från hembygdsföreningens bildarkiv datorfärglagts. Programmet har tolkat de beskuggade delarna av kyrkorummets vita väggar och tak som blåaktiga, vilket således inte är korrekt, men dock lite charmigt.

Figur 2. Tavla med namnen på de ansvariga byggmästarna vid uppförandet av Rosleps stenkäpp 1834-35. Tavlan satt från början invid predikstolen men finns i dag i minneskapellet. Brita Wiberg har i en notis nedan en intressant historia att berätta om tavlans öden under mellantiden.

Foto: Göte Brunberg

nämnda artiklarna kom att beröra det faktum att de nybildade frikyrkoförsamlingarna vid 1900-talets början, innan särskilda bönehus ännu hunnit byggas, brukade samla sina medlemmar till gudstjänst och bönestunder i någon av församlingsmedlemmarnas hem. Göte kände särskilt väl till ett av dessa, nämligen det hus i Bergsby där tre äldre damer vilka kallades Bergsby *Pet tantana* bodde. *Pet tantana* var tre systrar, Eva, Lena och Tio (estnisk stavning för detta kvinnonamn är "Tiiu") Sandsten, som valt att framleva ålderdomen tillsammans i sitt vackra hem. De inspirerades av

den frireligiösa rörelsen och upplät generöst hemmet för missionsförsamlingens verksamhet.

Det andra ämnet med koppling till Bergsby som Göte och jag diskuterade gällde två i Rickul kända snickare, båda med namnet Johan Klingberg. När jag för många år sedan för första gången hörde talas om *dislar* Klingberg från Bergsby trodde jag under en tid att det rörde sig om en enda person. Efter ett tag fick jag ju klart för mig att det var fråga om två hantverkare, och att det är ett tidsspänn på 80 år mellan dem. Den tidigare, Johan Klingberg från *Bergsby Hinos*, lev-

de 1783–1855, medan den senare, Johan Klingberg från *Bergsby Dislarn*, sonson till den förre, föddes 1863 och avled 1942.

Johan Klingberg den äldre var, som de flesta av läsarna nog vet, en av de hantverkare som medverkade vid uppförandet av det nya stenkäppet i Roslep, det som kom att ersätta det tidigare gamla träkapellet som flyttades till Sutlep. *Dislar* Klingberg var den som konstruerade och konstfullt uppförde det nya kapellet altare, vilket sammanbyggdes med predikstolen, se figur 1, en säregen och intressant lösning som ingen, så vitt jag vet, har lyckats lista ut hur Klingberg kom fram till.

I figur 2 ser vi den tavla som ursprungligen satt invid predikstolen i Rosleps kapell med namnen på de ansvariga byggmästarna där Johan Klingbergs namn står överst.

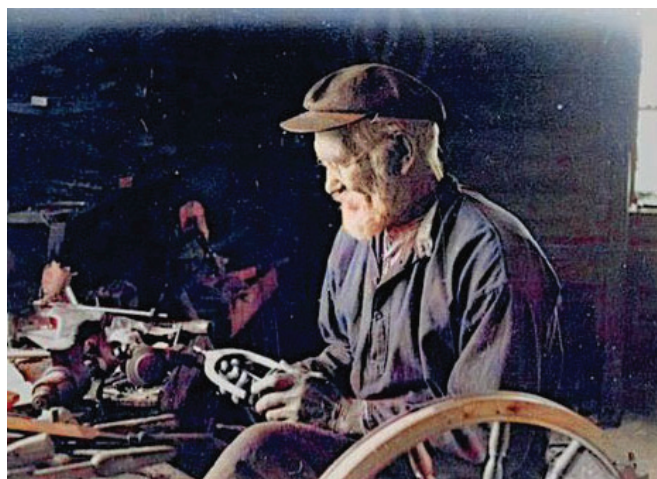
Vad gäller Johan Klingberg den yngre var han bland annat spinnrocksmakare, *rockdislar*. Svarven, som var ett av hans viktigaste verktyg i produktionen, drevs originellt nog med ett egenhändigt byggt vindaggregat, se figur 3. Snickaren själv arbetande i sin verkstad kan vi betrakta i figur 4.

Rockdislarn var en mångsidig man som även innehade organisttjänsten i Rosleps kapell, bland

Figur 3. *Rockdislar* Klingberg (1863-1942) framför sitt hus och sin verkstad år 1936. Det svart-vita fotot är hämtat från hembygdsföreningens bildarkiv. Till höger har detta fotografi datorfärglagts av författaren.

Fortsättning på nästa uppslag

Figur 4. *Rockdislar* Klingberg arbetande i sin verkstad. Det svart-vita fotot är hämtat från hembygdsföreningens bildarkiv. Till höger resultatet efter datorkolorering. Den blide snickarens anletsdrag är vackert belysta av eftermiddagssolen.

annat under de sju år på 1930-talet då Sven Danell var tjänstgörande präst i Nuckö församling. Danell skildrar i sin bok *"Guldstrand"* med värme och humor sitt samarbete i Rosleps kapell med Klingberg. Han skriver att *rockdislarn* "ingav andakt genom själva sitt väsen". Ibland kunde dock vissa missförstånd uppstå mellan prästen och organisten, inte minst därför att man i kapellet använde svensk psalmbok till Punschels estniska koralbok. En gång råkade *dislarn* välja fel melodi till en psalm, så att församlingen inte kunde sjunga med. Organisten märkte dock inte detta utan spelade på. Danell stod villrådig och funderade hur han skulle göra, då en mullrande basröst plötsligt hördes från manssidan i kapellet: *"Hola spälar tu tär opp? (Vad spelar du däruppe?)"*. Rösten kom från ett kusinbarn till *dislarn*, tillika Danells hyresvärd, Anders Klingberg från Hinos. Djup tystnad inträdde under några sekunder, varefter det lätta prasslet hördes när *dislarn* med vätta fingrar vände bladen i sin koralbok, och så, efter ett tag, intonerades den rätta melodin, strax åtföljd av mäktig sång från församlingen tär ner.

Danell skriver också att Klingbergs spinnrockar, som kallades

"Bergsby rockar", var berömda långt utanför svenskbygden för sin gedigenhet och skönhet, "och när

det var gott slädföre om vintrarna, kunde hela karavaner av hästar och slädar med estnisktalande körsven-

Figur 5. Karta över den centrala delen av Bergsby baserad på en cirka tio år gammal grundkarta från Maa-amet med de fastighetsgränser som gällde vid den tidpunkten i gult. De gränser som det handlade om efter friköpet av gårdarna 1890 är vitmarkerade av Göte, som även lagt in fyllda vita ringar för hus som ännu fanns kvar, respektive ofyllda ringar för hus som inte längre existerade då han bearbetade kartan.

ner från trakter långt bortom Növa skocka sig runt dislarns verkstad för att avhämta beställda spinnrockar”.

Släkten Klingberg från Bergsby kom jag att intressera mig lite extra för på grund av en oväntad händelse i mitt liv. Under en kortare period i min yrkesverksamhet hade jag en kvinnlig kollega med efternamnet Klingberg. Trots att namnet tydligt ”klingar” estlandssvenskt tänkte jag av någon anledning aldrig i de banorna så länge som den trevliga kollegan och jag (och även hennes mycket humoristiske man som var verksam vid samma arbetsplats, men som inte heter Klingberg) arbetade tillsammans. Först senare fick jag veta att kollegan hade härstamning från Bergsby, och vi har därefter med nöje kunnat diskutera vår gemensamma estlandssvenska härkomst. *Dislar* Johan Klingberg den äldre visade sig med hjälp av Göte Brunbergs välvilliga guidning i släktdatabasen för övrigt vara min kollegas farfars, farfars, farfar!

Jag skrev till Göte, att jag när jag farit genom Bergsby till eller från Spithamn eller *Spihamb-åe*, ofta spanat efter någon höjd i terrängen där *rockdislar* Klingberg kunde ha haft sin vindsnurra uppförd, men utan att jag lyckats hitta någon trolig plats. Det tog inte många timmar efter att jag berättat detta för Göte innan han mejlade den karta över Bergsby som vi ser i figur 5, och som Göte bearbetade för cirka tio år sedan. Även två foton bifogades.

Göte skrev att det i den centrala delen av Bergsby efter friköpet av gårdarna på 1890-talet fanns ett område med ganska små markstycken främst på höger sida av vägen mot Spithamn där i första hand torpare och hantverkare kunde få en bit jord för att bygga sig ett boställe. Kartan i figur 5 över detta område är baserad på en grundkarta från Maaamet med de fastighetsgränser (gul-

Figur 6. *Pet tantanas* hus 1993 enligt Göte Brunbergs tolkning.

Foto: Göte Brunberg

markerade) som gällde för ca tio år sedan. De vitmarkerade gränserna som gällde efter friköpet har Göte lagt in.

På kartan har Göte även markerat de torpställen (och liknande) som fanns före andra världskriget. De fyllda vita cirkklarna visar de hus som ännu var bevarade vid den tidpunkt som han bearbetade denna karta, medan de ofyllda cirkklarna symboliserar hus som då inte längre fanns kvar. Göte skriver att han vid identifieringen av husen hade ovärderlig hjälp av sin morbror Manfred Hambergs hustru Mildred, född Westerman, från Bergsby Martens.

Dessutom berättade Göte att han 1993 gjorde en vandring genom Bergsby, och att han då fotograferade de flesta av de kvarvarande husen. Hans tanke var att – med hjälp

av Mildred – matcha husen på foton mot dem på kartan, men detta blev aldrig av. Utgående från utslutningsmetoden ansåg han ändå att huset på det bifogade fotot i figur 6 måste vara *Pet Tantan*s.

Som synes är även platsen för *rockdislarns* hus och verkstad markerad på kartan, men som ofylld ring. Göte vandrade även dit, och på ett foto har han fångat något som han ansåg rimligen måste vara rester av Klingbergs vindsnurra för drivning av svarven! I del 2 av denna artikel i nästa nummer av *Medlemsbladet* redovisas en vandring genom Bergsby i Götes fotspår under hemvänderveckan 2022, där vi får veta om det finns minsta spår kvar av *Pet tantanas* hus och vindsnurran, cirka 30 år efter Götes egen bygdevandring genom Bergsby!

Tavlan med Rosleps kapells byggmästare Brita Wiberg

Vid en semestertur till Ölbäck upptäckte en vän till min pappa Anton Treiberg skylten, uppspikad på en uthusdörr i prästgården mitt emot kapellet. Hon kände igen namnet Treiberg och skickade Antons svärson som var på besök i Tallinn att hämta skylten. Han tog

den med sig hem till Kalifornien, där Anton lät rama in den och vid sitt nästa besök i Estland omkring 1987-88 överlämnade han skylten till kapellet. Johan Treiberg var farfars far till min pappa. Vem som räddade skylten från kapellet vet man inte.

Biluthyrning i Tallinn med service på svenska

Dygnspriser från 32 euro (med obegränsad körsträcka).

För bokning eller frågor, hör av er till Matti,
Autopluss OÜ,
tfn +372 56 566 390, eller e-post myo@hot.ee
Hemsida autopluss.onepagefree.com.

Markägare i Estland!

Vi hjälper dig i följande ärenden som till exempel överlåtelse, arvsärende, bygge, försäljning eller köp av fastigheter.

Ordnar högstbjudande på skogs- och åkermark.

Vänligen kontakta oss:

Katrin Schönberg
katrin@jussuecanum.ee
+372 55 24842

Postadress: Jus Suecanum OÜ
Nurme 2, 90501 Haapsalu, Estland

Färjelinjen Kapellskär – Paldiski

DFDS Seaways trafikerar färjelinjen mellan Kapellskär och Paldiski.

Avgångstider från Kapellskär:

Måndag-tisdag	kl 09.30
ankomst Paldiski	kl 20.00
Onsdag-fredag	kl 21.00
ankomst Paldiski	kl 08.00
Söndag	kl 09.30
ankomst Paldiski	kl 20.00

Avgångstider från Paldiski:

Måndag-tisdag	kl 22.00
ankomst Kapellskär	kl 7.30
Torsdag-fredag	kl 10.30
ankomst Kapellskär	kl 19.00
Lördag-söndag	kl 22.00
ankomst Kapellskär	kl 7.30

För eventuella ändringar i midsommar och övrigt se DFDS hemsida.

Bokningsavgift: per telefon 150 kronor,
bokning on line 0 kronor.

Boka med e-post pax@dfds.com, eller på
www.dfdsseaways.se. Telefonbokning,
tfn 0454-33680 mån-fred 8-16.30

Föreningen har ingen rabatt på resa detta år.

Färjetrafik Stockholm-Tallinn

För aktuella tider se Tallinks hemsida

(Observera att färjan endast går varannan dag.)

Bokning (för medlemsrabatt):

Tfn 08-22 21 40

Avtalsnumret, som hittas i inloggat läge på
föreningens hemsida, skall anges.

För biljettpriser och annan information, se
www.tallinksilja.com/sv

ROOSTA STUGBY – HELT FÖRYNGRAD!

Roosta Stugby bjuder Er verklig hemkänsla! Bland våra 32 stugor av varierande storlek kan Ni hitta den som passar just Er och är i bruk året om. Inför kommande sommar har Roosta genomgått en förnygringskur och här väntar Er fräscha, bekväma stugor med hög standard. Dessutom erbjuder Roosta mängder av möjligheter till en aktiv vistelse. Kom ensam, med familjen eller med hela släkten. Vi kan betjäna upp till 300 gäster.

Hjärtligt välkomna!

20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö
Hembygdsförening!

Roosta Stugby

Elbiku, Noarootsi vald, Läänemaa
Telefon +372 472 5190
Mobil +372 525 6699
roosta@roosta.ee
www.roosta.ee/sv

ROOSTA
Holiday Village